

BISMAK: Per Espen Stoknes mener miljøbevegelsen, inkludert hans eget parti, argumenterer på en måte som gir dem flere motstandere enn tilhengere.

På tomannshånd

TEKST: ANDERS FJELLBERG | anf@dagbladet.no | FOTO: GEIR DOKKEN OG JØRN H. MOEN

MDGs stortingsrepresentant Per Espen Stoknes (50), om Miljøpartiets store tabbe, et Norge uten olje, og likheten mellom Karl Eirik Schjøtt Pedersen og en filmrull.

Lunsj med De Grønne

PER ESPEN STOKNES

Miljøpartiet de
Grønnes vikar for Une
Aina Bastholm på
Stortinget.

Han kunne ikke ankommet på en annen måte, Miljøpartiet de Grønnes stortingsvikar i anledning Une Aina Bastholms fødselspermisjon: På en offroad el-sykkel med piggdekk, kledd i skibukse, Gore-tex-jakke, med ryggsekk og en rund, blå sykkelhjelme med hodelykt festet med sølvteip, ti over åtte om morgenen utenfor stortingsgarasjen, i globalt oppvarmet slaps.

Stoknes var i godt humør. Oppe på Vinderen på Oslo vest, der Stoknes bor med kone og to sønner, var det kaldere, kunne han fortelle. På vei ned mot byen hadde han satt fart på el-sykkelen, og rast av gårde på fortauet over et tynt lag myk og sporløs nysnø. Noe helt annet, sa Stoknes, «enn å sitte på T-banen og mugne over telefonen».

– Det er sånt som gir meg en liten piff av å være i live.

Det kunne han godt trenge. Stoknes sitter som ensom representant for et parti med minimal innflytelse, og forslagene han leverer til Stortinget blir i all hovedsak nedstemt. I tillegg: Der de store partiene fordeler oppgaver, ansvar og sakfelt mellom mange representanter og rådgivere, er Miljøpartiets ene representant nødt til å rekke over alt selv. Stoknes' kalender er et fargekodet lappeteppe over tre og ofte overlappende rader av avtaler og møter. Den viste at før dagen var over skulle han blant annet delta på politisk morgenmøte, mediemøte, kalendermøte, to separate møter med økonomer fra Verdens naturfond (WWF), snakke med en gruppe jernbane-aksjonister fra →

→ Moss og en lobbyist fra Maskinentreprenørenes landsforening, være med på gjennomgangen og behandlingen av statsbudsjettet i Energi- og miljøkomiteen, samtidig som han skulle stille oljeminister Terje Søviknes spørsmål under spørretimen, før et gruppemøte der de blant annet ble enige om å fremme forslag om å utrede den futuristiske transportformen Hyperloop («for transport av fisk og mennesker»), og at MDGs kommende julebord – der Stoknes skulle være med i bandet og spille keyboard til en jazzversjon av «White Christmas» – kanskje burde avsluttes klokka 21, fordi dagen derpå kom til å bli like travel som alle andre dager.

Nederst på kalenderen sto det at Stoknes skulle avslutte dagen i Lambertseter kirke, i debatt om «Olje, gass og det grønne skiftet», mot den norske oljenæringens mektige sjefslobbyist, Karl Eirik Schjøtt Pedersen.

Stoknes vokste opp blant spisse sunnmørske fjell, er utdannet psykolog, har doktorgrad i økonomisk teori, er leder for Senter for grønn vekst på BI, og fikk sin intellektuelle oppvåkning i kretsen rundt fjellklatreren og økofilosofen Arne Næss tidlig på 90-tallet. Det Stoknes har jobbet mest med er såkalt «scenario-tenking» – strategisk planlegging basert på ulike modeller av hvordan framtida vil bli – som innleid konsulent for myndigheter, banker,

industribedrifter og noen av de største oljeselskapene i verden.

Stoknes er en annerledes klimapolitiker, noe som kom tydelig fram da han innledet debatten i Lambertseter kirke om kvelden.

«Jeg har brukt mye tid på å bekymre meg for mørke framtider», sa Stoknes.

«Men hva om det viser seg at vi i stedet har en veldig solrik framtid foran oss, og mye av bekymringene var grunnløse?»

I likhet med i hans siste bok, «Det vi tenker på når vi prøver å ikke tenke på global oppvarming», og i møtene jeg fulgte ham i gjennom en dag på Stortinget, var Stoknes' argumentasjon i debatten mot Schjøtt Pedersen så godt som strippet for tall på CO₂-utslipp, havstigning, polsmelting og formaninger om at vi har et moralsk ansvar for å ta vare på kloden. Han vil snakke om muligheter, om nye jobber i grønne næringer, teknologiutvikling og hvordan flere grøntområder i byene vil gi høyere livskvalitet.

Grunnen er at Stoknes mener miljøbevegelsen, inkludert sitt eget parti, argumenterer på en måte som skaper langt flere motstandere enn tilhengere. I boka skriver han om hvordan det å for eksempel fortelle folk at det er feil å kjøre bil, at du skal ha dårlig samvittighet for å fly og at du ikke må spise kjøtt, skaper psykologiske «barrierer» som hindrer kommunikasjonen i å nå fram.

”

På BI blir jeg ansett som en grønn raring, og hos miljøbevegelsen blir jeg han BI-typen. Uansett hvilken sammenheng jeg er i, blir jeg litt utenfor.

– I stedet for at saken handler om klima eller naturmangfold, føler folk at MDG kritiserer hvem de er, forklarte Stoknes meg.

– Og da blir man sint. Nordmenn har 1000 år på ræva med å bli kalt for «syndige», så når du opplever folk som misjonerer og forkynner og er selvgode, får du lyst til å si «Fuck you!». Det tror jeg MDG opplever.

Han sa han er klar over at ikke alle i partiet deler hans tilnærming til klimadebatten.

– Noen sier «endelig, jippi, hurra!», nå har vi fått en som har en mer positiv kommunikasjon. Andre mener at gjennom retorikken min bidrar jeg til å frata folk den dårlige samvittigheten de skal ha når de flyr. Men jeg er helt kul med den debatten.

Han er ikke imot moralsk argumentasjon, da han mener det «åpenbart er moralske problemer» med hvordan vi lever, men han tror at for å nå ut til flere, må partiet ha flere fortellinger.

– Noen er veldig tilgjengelige for moralsk argumentasjon, andre er det ikke, sa han.

– Prisen for meg er at på BI blir jeg ansett som en grønn raring, og hos miljøbevegelsen blir jeg han blårussen,

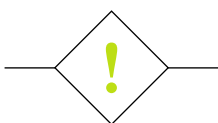
BI-typen. Uansett hvilken sammenheng jeg er i, blir jeg litt utenfor.

I debatten mot Schjøtt Pedersen var derimot Stoknes' hovedbudskap at det er Schjøtt Pedersen og verdens fossilnæring som holder på å havne utenfor. At tiden er i ferd med å løpe fra oljenæringa, og at de ikke klarer å se det selv.

Stoknes fortalte om hvordan ingen forsto hvordan spinne-maskiner kom til å kaste om på tekstilindustrien på 1700-tallet, og om hva som skjedde da Kodak fant opp digital-kameraet. Det han egentlig snakket om, var hvorfor han mener vi ikke må åpne nye olje- og gassfelter på norsk sokkel. Argumentet var utelukkende økonomisk, og handlet om at hvis vi ikke med en gang begynner en storstilt vridning i investeringer fra olje- og gassutvinning til grønn energi, kommer Norge til å bli akterutseilt og tape en hel masse penger og arbeidsplasser. Men han snakket fortsatt om Kodak og digitalkameraet.

– I 1998 sa de beste strategiske analytikerne i Kodak, «ja, nå har vi digitalkameraet, det er veldig kult, og vi tror det vil være en betydelig interesse i framtiden. Men businessen folkens! Det er film».

→

Familie:

Gift med Anne Solgaard, har to sønner på 19 og 15.

Kjører:

RieseMüller el-sykkel og BMW i3 el-bil.

Favorittord:

Undring.

Siste kultur-opplevelse:

Lars Saabye Christensens «Byens Spor».

«Filmruller!», utbrøt Stoknes.

– Skjønner dere hvor jeg vil?

Dit han ville, var at Schjøtt Pedersen og verdens fossilbransje ikke forstår hva som er i ferd med å treffe dem.

Utbyggingen av sol- og vindkraft vil følge en eksponentiell vekstkurve, mener Stoknes, altså at den vil bli fordoblet igjen og igjen, til lavere og lavere priser, og at omfanget vil gå fra lite til enormt på veldig kort tid.

– 500 000 solpaneler ble installert hver dag i 2015. I fjor var det 800 000 hver dag. Nå har de antakeligvis satt opp en million siden du drakk morgenkaffen din, sa Stoknes.

Det, kombinert med elektrifiseringen av transportsektoren, bruken av varmepumper til oppvarming av boliger, økende kapasitet og fallende priser på batterier, vil ifølge Stoknes (og flere andre framtidstenkere) eliminere behovet for fossil energi, enten vi vil det eller ikke.

– Den industrien Schjøtt Pedersen representerer er utkonkurrert. De holder på med 1900-tallsteknologi. På linje med CD-plater og analog film, sa han.

Stoknes' problem er at hvis han skal ha rett, må alle de andre ta feil. Både det internasjonale energibyrået (IEA), Bloomberg, Olje- og energidepartementet, og analytikere i oljeselskaper og alle andre som regner det for overveiende sannsynlig at olje og gass kommer til å dekke en betydelig del av verdens energibehov til langt ut i dette århundret.

– Og med all respekt, Stoknes, sa Schjøtt Pedersen da han tok siste ord i debatten. – Jeg tror de vet mer om dette enn både deg og meg.

Ei uke seinere, på Stoknes' kontor, prøvde han å forklare hvorfor han er så sikker på at han har rett, og ikke de andre.

– Hvis tankesettet ditt er petroleumsøkonomi, er du ute av stand til å tenke en framtid som ikke er petroleumsøkonomi, sa han og gikk bort til PC-en for å finne en kurve.

– Se på det her, sa Stoknes og pekte på en graf fra Twitter-kontoen til den nederlandske forskeren Auke Hoekstra.

”

Det er noe med den blinde destruksjonen vi mennesker gjør.

Grafen viste hvordan IEA hvert eneste år siden 2002 har spådd svak vekst, utflating eller nedgang i utbyggingen av solenergi, og hvordan den reelle utbyggingen i stedet har skutt i været.

– Hvert år i 16 år har IEA hatt sjansen til å korrigere seg. De har bommet hver gang, og de vil fortsette å bomme. Det er «crazy» framtidstenking. Og når Schjøtt og Søviknes kaller dette seriøst, så er det fra en gjeng oljeøkonomer som ikke evner å tenke utenfor modellen sin, sa Stoknes.

– De kan tenke digitalkamera og de kan snakke digital-kamera, men de gjør ikke det som trengs for å overleve i en verden hvor digitalkamera har overtatt.

Vi gikk ut fra Stortinget (Stoknes måtte i et nytt møte) og på vei dit, til fots i snøvær gjennom Oslo sentrum, snakket han om hvorfor han har byttet ut livet som konsulent og førstelektor på BI for å kjempe i motvind på Stortinget.

Vi hadde vært innom det tidlige, og da hadde Stoknes en lengre utlegning om hvordan han kom fram til at det ikke finnes noen fornuftig måte å bestemme hvor mennesket slutter og naturen begynner. At vi er så intimt innvevd at det å ta ansvar for naturen er det samme som å ta ansvar for oss selv. Det virket som det hang sammen med følelsen Stoknes kaller «Den store sorgen». Han kjente den første gang for over 20 år siden, da han bodde på en husmannsplass i skogen utenfor Kongsberg. Han hadde vært ute og gått tur, og kom i en tilstand han beskriver som «en åpning av bevisstheten og kroppen og sinnet», og begynte å tenke på ting som forsvinner. På dyrearter, trær og planter som dør ut, og naturområder mennesker forandrer til det ugjenkjennelige. Og så satt han der og gråt.

Han sa det er vanskelig å beskrive, men at erkjennelsen festet seg dypere enn bare på et intellektuelt nivå.

– Som om cellene tok det inn på en mer fullstendig måte, sa han.

Han har fått den samme følelsen flere ganger seinere, som da han leste en reportasje i Dagens Næringsliv om ulovlig fiske av Patagonisk tannfisk, en obskur art i Sørishavet Stoknes verken hadde sett, spist eller hørt om.

– Det er noe med den blinde destruksjonen vi mennesker gjør, sa han.

– Hvordan er vi blitt så avstumpet, så avstengte, så inne-låste i vårt språk og våre nære bekymringer, at vi ikke lenger legger merke til at vi har brakt hele jordkloden i en tilstand der det finnes smerte i nesten alle økosystemer?

«En dyp sorg», beskrev han det som. Jeg spurte hva det gjorde med ham, og han sa: «Det beveger meg. Hjertet endrer seg. Jeg føler meg annerledes».

– Og jeg blir nok kanskje befestet i tanken om at det ikke holder at jeg bare vet. Dette er noe jeg må handle på. Det krever en livsendring.

– Og jeg tror det er derfor jeg er her jeg er nå. •